

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:

Minister van Defensie
De Staatssecretaris van Defensie
De Chef Defensiestaf
De Secretaris-Generaal

i.a.a. PCDS
SCOCIS
HOZ
DAB
HCZ

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

DIS/92/095/4502

Datum

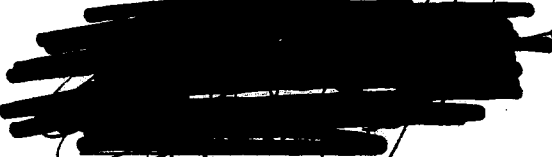
20 november 1992

Onderwerp

Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 88/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE
88/92

(Afgesloten 201200 NOV 1992)

Bosnië-Herzegovina

De gevechten in het noorden van Bosnië-Herzegovina blijven onverminderd hevig. Volgens de Bosnische media zijn het met name de Serviërs die in deze regio in het offensief zijn. Zij zouden de afgelopen dagen hun aanvallen hebben geconcentreerd op Gradacac, waar de Bosnische strijdkrachten nog steeds het verkeer door de corridor van Servië naar de Bosnische en Kroatische Krajina onmogelijk maken. Ook in centraal-Bosnië staat een groot aantal steden aan Servische aanvallen bloot, zoals Tuzla, Olovo en Travnik. Na een aantal dagen van relatieve rust is er opnieuw sprake van gevechten in Herzegovina, met name bij Nevesinje. Hier zou het echter Kroatische initiatieven betreffen.

Gisteren is een Brits konvooi met hulpgoederen erin geslaagd de door Moslims beheerste en door Serviërs belegerde stad Tuzla te bereiken. Dat het transport door Britse eenheden is uitgevoerd, houdt verband met het feit dat de Nederlandse transportcompagnie in dit gebied nog niet operationeel was. Hoewel het konvooi de Servische linies heeft gepasseerd, is het niet beschoten. Overigens zou het konvooi op de terugtocht wél onder vuur zijn gekomen. Het is echter niet duidelijk wie voor deze beschietingen verantwoordelijk was.

Ten noorden van Mostar is een UNHCR-konvooi onder Servisch artillerievuur gekomen. Daarbij werden weliswaar voertuigen getroffen, maar vielen geen gewonden.

Hoewel er sinds medio oktober geen inzet van Servische gevechtsvliegtuigen in Bosnië-Herzegovina meer is waargenomen, neemt het aantal meldingen van gebruik van helikopters voor transport- en verkenningsmissies toe. Deze meldingen komen voornamelijk van Kroatische media, maar de afgelopen dagen zijn dergelijke rapporten bevestigd door leden van de EG-waarnemersmissie en van VN-zijde. In dit verband is vermeldenswaard dat een lid van de HVO, de belangrijkste Kroatische milizie in Bosnië-Herzegovina, tegenover de EG-missie heeft verklaard dat Servische helikopters vluchten van Rode Kruis-helikopters naar Kroatië hebben gevolgd. Op grond daarvan stelde hij dat in het vervolg ook Rode Kruis-helikopters onder vuur kunnen worden genomen. Indien dit dreigement uitgevoerd zou worden, zou dit een schending van de Conventie van Genève betekenen.

Hoewel de "Joegoslavische" militaire en politieke leiding stelt niet betrokken te zijn bij de strijd in Bosnië-Herzegovina, zijn er steeds duidelijker aanwijzingen dat er een directe bevelsstructuur bestaat van de Generale Staf in Belgrado naar het opperbevel van de Bosnisch-Servische strijdkrachten in Han Pijesak, en vandaar naar eenheden van de voormalige JNA in andere delen van Bosnië-Herzegovina. Het bestaan van deze commando-lijnen, dat ook uit inlichtingenbronnen wordt bevestigd, zou verklaren waarom het optreden van Servische eenheden in heel Bosnië-Herzegovina vaak gecoördineerd lijkt. Het is echter, gezien het gecompliceerde karakter van de strijd en de aanwezigheid van een groot aantal, ook Servische, autonoom opererende gevechtsgroepen, prematuur om hieruit op te maken dat "Belgrado" eventueel ook in staat zou zijn de strijd in Bosnië-Herzegovina eenzijdig te beëindigen.

De bevelhebber van de Servische eenheden in Bosnië-Herzegovina, (de voormalige JNA-generaal) Mladic, heeft gesteld dat de aanwezigheid van UNPROFOR-eenheden in Banja Luka onaanvaardbaar is. Als mogelijk alternatief noemde hij een viertal steden die tenminste honderd kilometer zuidelijker zijn gelegen. Aanvaarding van de eisen van Mladic zou inhouden dat er vrijwel geen VN-eenheden in het noorden van Bosnië-Herzegovina aanwezig zouden kunnen zijn, waardoor de Serviërs, indien zij erin slagen de oost-westcorridor te herstellen, in feite de helft van de republiek zouden controleren. UNPROFOR zou dan een buffer vormen tegen eventuele Kroatische en Moslim-aanvallen uit het zuiden. Mede op grond van de humanitaire taakstelling van UNPROFOR is het uitgesloten dat op de eisen van Mladic zal worden ingegaan.

De Servische delegatie bij de vredesonderhandelingen in Genève heeft formeel een ontwerp ingediend voor een grondwet, dat uitgaat van de vorming van drie regio's op etnische basis. De centrale regering van Bosnië-Herzegovina zou volgens dit ontwerp slechts zeer beperkte bevoegdheden overhouden. Als reden voor deze organisatie noemde de Servische onderhandelaar de pogingen van Moslims en Kroaten tot "genocide" op de Serviërs. Hij wees dan ook het eerder gedane voorstel van de internationale bemiddelaars Vance en Owen af tot de vorming van een tiental regio's naar geografische criteria, omdat dit ontwerp onvoldoende rekening hield met de door de Serviërs genoemde oorzaken van de burgeroorlog. De Servische benadering was reeds in een eerder stadium door de andere bevolkingsgroepen afgewezen. Het jongste initiatief maakt daarom de kans op overeenstemming over de politieke toekomst van de republiek nog kleiner.

Internationale vredesinspanningen

Vance en Owen zijn naar Kroatië gereisd om besprekingen te voeren met de autoriteiten in de door Serviërs gedomineerde gebieden. Zij hebben er bij hen op aangedrongen de bepalingen van het VN-vredesplan, waarmee de Serviërs formeel hebben ingestemd, volledig na te leven. Deze besprekingen houden verband met het feit dat opstelling van de Serviërs ten opzichte van het vredesplan de afgelopen weken aanzienlijk verhard is. Zij hebben zelfs gedreigd met represailles tegen UNPROFOR als de vredesmacht kernelementen van het vredesplan met geweld wil uitvoeren. Vance en Owen is een zeer koele ontvangst ten deel gevallen. De Servische autoriteiten hebben formeel laten weten het vredesplan niet (meer) te erkennen.

Vance en Owen zullen op 1 december een topbijeenkomst van de Organisatie van Islamitische staten bijwonen. Deze organisatie heeft zich geïrriteerd getoond over het feit dat de Veiligheidsraad eerder deze week haar verzoek om het wapenembargo op Bosnië-Herzegovina op te heffen, heeft afgewezen. Met name in meer radicale islamitische landen is de beschuldiging geuit dat de westerse landen de Bosnische Moslims opofferen aan hun eigen belangen.

Turkije heeft de ministers van Buitenlandse Zaken van alle Balkan-landen, met uitzondering van "Joegoslavië", uitgenodigd voor spoedoverleg de komende week in Istanboel. Deze uitnodiging houdt vermoedelijk verband met Turkse vrees dat de crisis in het voormalige Joegoslavië zal escaleren, waarbij ook Balkanlanden, mogelijk Turkije zelf, betrokken zouden kunnen raken.

In Rome en Brussel vindt de komende dagen overleg plaats in NAVO- en WEU-kader ter vaststelling van de regels die marine-eenheden van beide organisaties in acht moeten nemen bij de controle op de naleving van de verscherpte blokkade-maatregelen tegen "Joegoslavië", zoals die eerder deze week door de Veiligheidsraad werden goedgekeurd. Overigens hebben de Secretarissen-Generaal van beide organisaties gezinspeeld op mogelijke verdere "beperkte militaire maatregelen" tegen klein-Joegoslavië.

Frankrijk heeft aangekondigd in samenwerking met Italië de mogelijkheden voor een nieuwe vredesconferentie over Bosnië-Herzegovina te gaan onderzoeken. Deze zou nog breder van opzet moeten zijn dan de conferentie in Londen van augustus j.l. Doel van de conferentie zou moeten zijn het werk van Vance en Owen aan te vullen. Opmerkelijk is dat in de Franse aankondiging tevens werd gezinspeeld op de mogelijkheid om het mandaat van UNPROFOR in Bosnië-Herzegovina uit te breiden met verdergaande maatregelen dan alleen het handhaven van vrede.

Conclusie/vooruitzicht

Het militaire initiatief in Bosnië-Herzegovina ligt grotendeels aan Servische zijde. Tegelijkertijd is er op politiek gebied sprake van een verharding van de opstelling van zowel de Bosnische als de Kroatische Serviërs. Op grond daarvan moeten de kansen op een vreedzame oplossing voor de tegenstellingen in de republiek als uiterst klein worden beschouwd. Recente uitspraken in het internationale diplomatieke verkeer geven aan dat in toenemende mate rekening wordt gehouden met een meer actief militair ingrijpen in Bosnië-Herzegovina.

Inmiddels staat vrijwel vast dat er directe bevelslijnen bestaan van de "Joegoslavische" Generale Staf naar de bevelhebber van de Bosnische Serviërs. Het is evenwel onzeker of "Belgrado" de macht zou hebben om de strijd in Bosnië-Herzegovina eventueel eenzijdig te kunnen beëindigen.